

TÜRKİYE'DEKİ MAHKÛM/HÜKÜMLÜ KİŞİLERLE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR İÇERİK ANALİZ ÇALIŞMASI (2011-2021)

EVALUATION OF STUDIES WITH PRISONERS IN TURKEY: A CONTENT ANALYSIS
STUDY (2011-2021)

Günce ŞAYLAN* Belgin YILDIRIM**

Öz

Bu çalışmadaki amaç mahkûm ve hükümlüler ilgili araştırmaların literatürde incelenmesi diğer bir deyişle durum tespittir. Literatürde son on yılı kapsayacak şekilde (2011-2021) yök tez veri tabanında 'mahkûm', 'hükümlü', 'mahkûmiyet' anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Yapılan taramalar sonucunda 209 çalışmaya ulaşılmıştır. Dahil edilme kriterlerini sağlayan 144 çalışma, araştırmaya dahil edilmiştir. Mahkûm ve hükümlülerle yapılan çalışmaların dağılımının sadece bazı disiplinlerce ele alınmış olması, toplumsal sorunun çok faktörlü bir şekilde ele alınmasını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle bu konuda daha çok araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mahkûm, Hükümlü, Mahkûmiyet.

Abstract

The aim of this study is to examine the research about prisoners and convicts in the literature, in other words, to determine the situation. In the literature, covering the last ten years (2011-2021), a search was made in the Yök thesis database with the keywords 'convict', 'convict', 'conviction'. As a result of the scans, 209 studies were reached. 144 studies meeting the inclusion criteria were included in the study. The fact that the distribution of studies with prisoners and convicts is handled only by some disciplines negatively affects the multifactorial approach of the social problem. Therefore, it is recommended to conduct more research on this subject.

Keywords: Convicted, Convicted, Conviction.

* Uzman Hemşire, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, E-posta: guncesaylan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3806-0733

** Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, E-posta: byildirim@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5451-5526

GİRİŞ

İnsan biyo-psiko-sosyal bir varlık olup çevresindeki canlı ve cansız tüm varlıklarla iletişim ve etkileşim halindedir. Bu nedenlerden dolayı insanlar çevreleri ile bir bütün olarak ele alınmalı ve buna göre değerlendirilmelidirler (Kepper vd., 2019, s.10; Dong, 2018). İnsanoğlu dünyada var olduğu zamandan bu yana çevresine zarar vermekle birlikte kendine de zarar vermiştir. Özellikle insan-insan ilişki ve etkileşimlerinde çok hatalar yapmıştır. Ayrıca insanlar birbirlerinin haklarına da gasp etmiştir. Bu sebeplerden dolayı insanların yaşam süreci içinde birbirleri ile ilgili etkileşimlerinde güçlü-zayıf yön dengesini sağlamak için önce sözlü, sonra yazılı kurallar geliştirilmesine gerek duyulmuştur. Bu dengenin sağlanması için kurallar sistemi zaman içinde ihtiyaca göre geliştirilmiştir. Bugün dünyadaki her toplumda iş ve işleyişi, sosyal düzeni belirleyen yazılı veya yazısız kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar kültürden kültüre göre de değişiklik gösterebilmektedir (Beirne & Messerschmidt, 1995).

Yazılı veya yazısız kurallara uyum gösteremeyen, bu kuralları yok sayan kişilere karşı toplumlar kendilerine özgü yasalar ve uygulamalar geliştirmişlerdir. Ülkelerin belirlemiş olduğu yasa ve kuralları yok sayacak davranışta bulunan bireyler hukuk sistemi tarafından yargılanmaktadır. Yargılanma sonucu suçlu bulunan bireyler hukuk tarafından belirlenmiş olan cezaların sonucuna katlanmak zorundadırlar.

Suç ve ceza birbirinden farklı iki kavramdır. Suç, törelere ve ahlak kurallarına uymayan davranış olarak tanımlanırken; ceza, toplum tarafından uygun görülmeyen tepki ve davranışları önlemek için kişilere sıkıntı ve acı verici uygulamaların tümü olarak tanımlanır (Beirne & Messerschmidt, 1995). Suç davranışı, insanın sosyal bir varlık olması ve bireylerin zaman zaman toplumla çatışması sebebi ile insanlık tarihi boyunca var olmuştur. Tarihte belirli eylemlerin suç sayılması ve bu eylemleri yapanlara ceza verilmesi sürecinin olmadığı hiçbir ülke ya da toplum yoktur. Suç davranışı toplumların sosyal, ekonomik, manevi koşullarına göre değişip şekillenmektedir (Demirbaşı, 2022).

Hukuk sisteminin belirlediği suçların bazılarının sonucu olarak suç işleyen kişilerin özgürlüğü kısıtlanarak, cezaevlerine gönderilebilmektedirler. Kısaca söyleyebiliriz ki suç işlediği tespit edilen veya suç işlediği şüphesi bulunan kişilerin özgürlüğü kısıtlanarak, devlet tarafından belirlenmiş olan ceza infaz kurumlarına alınanlara mahkûm veya hükümlü denilebilmektedir. Türk Dil Kurumu'na göre mahkûm ve mahkûmiyet tanımlanmıştır. Buna göre mahkûm ömür boyu hapisle cezalandırılmış suçlu; mahkûmiyet ise hükümlülük, hükümlü olunan süre olarak ifade edilmektedir Hükümlü, 'Ceza hükmü verilmiş, hüküm giymiş, mahkûm' olarak belirtilmektedir (Beirne & Messerschmidt, 1995). Cezanın iki farklı amacı bulunmaktadır.

Bunlardan ilki 'kefarete' amacıyla cezanın verilmesidir. Cezayı hak etmiş olan kişi yaptığı kötülük için bunun karşılığında birtakım ızdıraplara katlanırsa bu kötülüğün etkisinden kendisini sıyrabilmektedir. Cezanın diğer amacı ise 'ibret'tir. Bu amaç ceza verildiğinde sadece cezaya layık görülen kişiyi değil, toplumdaki diğer kişilere de etki yapmaktadır. Burada amaç suç yoluna düşebilecek olan kişileri daha suç işlemekten önlemektir (Dönmezer & Erman, 1997, s. 111).

İnsanları suça yönelten sebepler değişiklik gösterebilmektedir. Bu değişkenlere; eğitim seviyesi, idealler, gelenekler ve görenekler, yetiştiği çevre örnek olarak verilebilir. Suçu bir toplumdaki tamamen uzaklaştırmak ve yok etmek neredeyse imkansızdır. Suçu yok etmek imkansızdır ancak suçu azaltmak olası bir ihtimaldir. Burada yapılması gereken şey bir kişiyi suça iten sebebi tespit edip ona yönelik önlem alınmasını sağlamaktır. Bu sayede toplumun refah ve güvenlik düzeyi artabilir ve çevre insanlar için daha yaşanılabilir bir hale gelebilir. Suçu önleme konusunda belirtilen yasakların henüz gerçekleştirilmeden alınan her türlü önlemler olarak tanımlanabilmektedir (Seyhan & Eryılmaz, 2004). Graham ve Bennett (1995) suçu önlemede ailenin ne kadar önemli olduğu üzerinde durmuş ve bazı temel ailevi uygulamalar tanımlamıştır. Bunlar; erken yaşta evliliklerin önlenmesi, doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık hizmetlerinin eksiksiz sunulması, aileler için gerekli eğitim ve danışmanlığın sağlanması, çocuklara okul öncesi eğitim sunulması, aile bütünlüğünün sağlanması, gençlerin evsiz kalmasının önlenmesidir (Graham & Bennet, 1995). Suçu önleme ve suç işleme davranışı insanlar var olduğundan beri bulunmaktadır. Bu durum insanlar var oldukça sürmeye devam edecektir (Seyhan & Eryılmaz, 2004).

Mahkûm/Hükümlülerin yaşadığı pek çok sorun vardır ve bu sorunlar değişiklik gösterebilmektedir. Bunlar; toplumsal hayata uyum zorlukları, en temel ihtiyaçlarından yiyecek içecek, giyim, barınma gibi ihtiyaçlara ulaşamama, desteklenme eksikliği, ekonomik yetersizlikler, etiketlenme, toplum tarafından dışlanma, ruhsal sorunlar ve çökkünlük olabilmektedir (Lund vd., 2002, s. 280). Eski hükümlüler tahliye olduktan sonra suçluluk ile ilgili damgalamayla yüz yüze gelebilmekte, bununla beraber izolasyon, depresyon yaşayabilmektedir (Dudley, 2001). Bu sorunlar eski hükümlülerin tekrar suça yönelmelerine ve cezaevine tekrar gitmelerine neden olmaktadır (Wormith vd., 2007, s. 880; Roberts vd., 2004, s. 340).

Toplumların hassas gruplarından birini oluşturan mahkûmların beden ve ruhsal olarak sağlıklı ve mutlu olmaları; topluma yeniden kazandırılması açısından son derece önemlidir. Bu nedenle

sağlık, fen, sosyal ve eğitim bilimlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Sistemlerin mahkûm ve hükümlülere yönelik uygulamaları ve değerlendirmeleri bu noktada önem kazanmaktadır.

Toplumsal refahın artması ve dezavantajlı tüm kesimlerini kapsamaları için yapılmış mahkûm ve hükümlü çalışmaları çok önemlidir. Mahkûmlarla yapılmış bilimsel çalışmalar taranarak mahkûm ve hükümlülere yönelik literatür bulgularının değerlendirilmesi son derece önemlidir. Literatür bulguları toplumda hassas grubu oluşturan mahkûmlar/hükümlüler için eksiklerinin tespiti açısından çok önemlidir. Bu nedenle; bu araştırma mahkûm ve hükümlüler ile ilgili olarak yapılmış çalışmaların incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

1. Gereç ve Yöntem

Bu içerik analiz çalışması; son on yılı kapsayacak şekilde (2011-2021) geriye dönük olarak gerçekleştirilmiştir. Mahkûm ve hükümlülerle yapılmış çalışmaların dağılımlarını kapsamaktadır.

1.1.Dahil edilme kriterleri ve uygulanan adımlar

Çalışma başlığında ‘mahkûm’, ‘hükümlü’ veya ‘mahkûmiyet’ kelimelerinin geçmesi (yazılışları aynı olup anlam bakımından çalışmanın amacındaki mahkûm grubunu ifade etmeyen araştırmalar dahil edilmemiştir) ve son on yılda (2011-2021) yök tez veri tabanında yayınlanmış olması dahil edilme kriterini oluşturmaktadır.

Çalışmada uygulanan adımlar ise şu şekildedir: Öncelikle araştırma için literatür incelemesi yapılmış olup daha sonra anahtar kelimeler belirlenmiştir. Bu anahtar kelimeler “Mahkûm, Hükümlü, Mahkûmiyet” tir. Daha sonra bu konuda Yüksek Öğretim Kurumunun tez veri tabanından yapılan araştırmalar taranmıştır. Bu tarama sonucu toplamda 209 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmalardan bazıları belirlenen çalışma yıllarını kapsamadığı için çıkartılmıştır. Çalışmalar listelenip, yıllara göre filtreleme yapılarak 2011-2021 yılları arasında toplamda 144 çalışma değerlendirilme kapsamına alınmıştır. Araştırmanın örneklemini bu 144 çalışma oluşturmuştur. Bu araştırmaların özelliklerine göre sayı ve yüzdeleri alınmıştır. Bu 144 araştırmanın türü, amacı, çalışma sonuçları ve önerileri ayrı ayrı değerlendirilmiştir (Şekil. 1).

Şekil 1. Çalışmanın yürütülmesindeki işlem basamakları

1. “Mahkum, Hükümlü, Mahkûmiyet” kelimeleri ile Yök tez veri tabanı taranmıştır.

2. Bu kelimelerin bulunduğu 209 çalışmaya ulaşılmıştır.

3. Çalışmalar listelenip yıllara göre filtreleme yapıldığında (2011-2021) 144 çalışma değerlendirilmeye dahil edilmiştir.

4. Toplamda 144 çalışma yayımların özelliklerine göre sayı ve yüzde olarak belirlenmiştir.

1.2. İstatiksel analiz

Araştırmaların değişkenlerinin analizinde SPSS 25.0 (IBM Corporation, Armonk, New York, United States) programı kullanılmıştır.

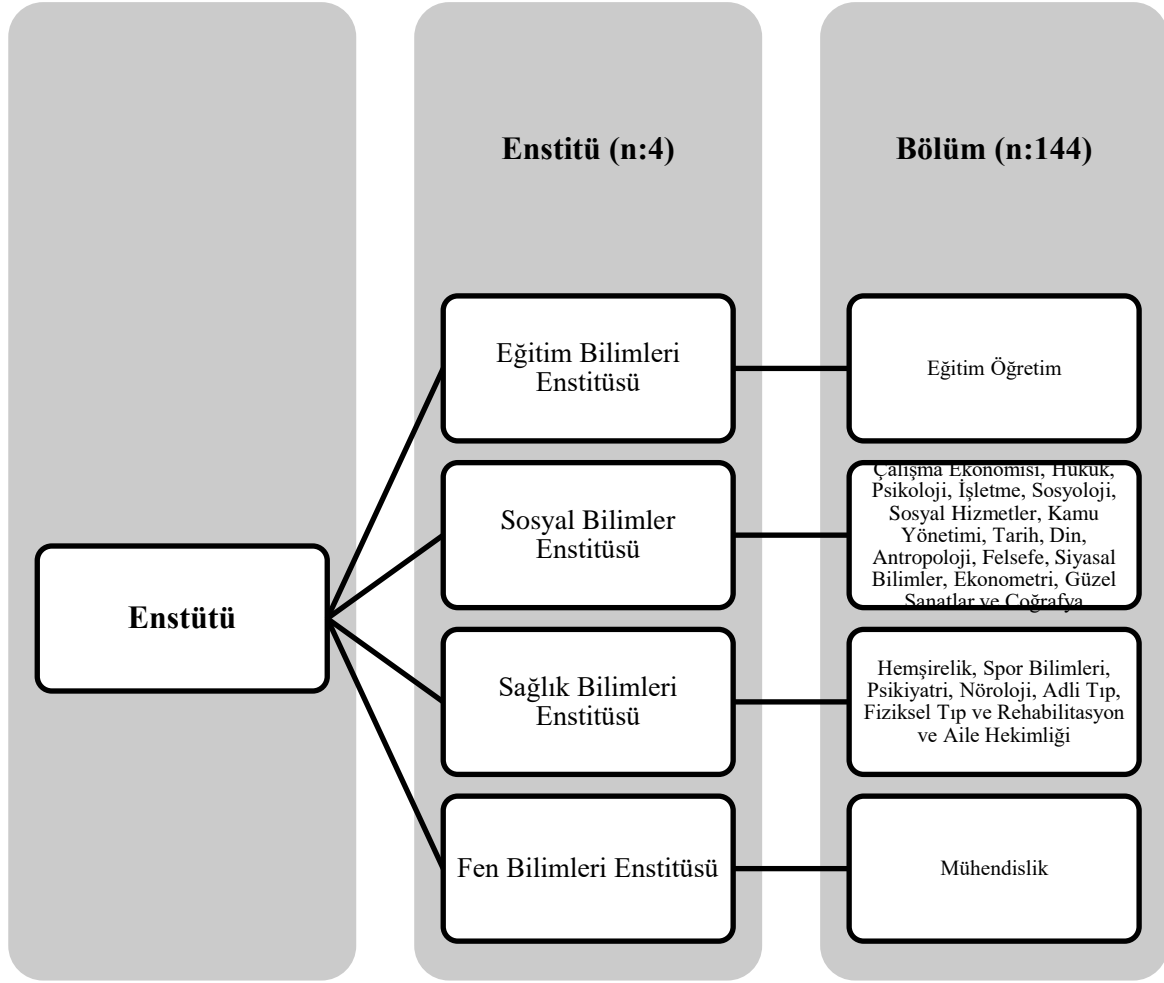
1.3. Araştırmanın etik yönü

Yüksek Öğretim Kurumunun tez tarama özelliği herkese açıktır. Bu nedenle bu arama motoru kullanılmış ve araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmalar 2011-2021 yılları arasındadır. Çalışmaların içerik analizinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın etik kurul izni literatür taraması olduğu için alınmamıştır.

2. Bulgular

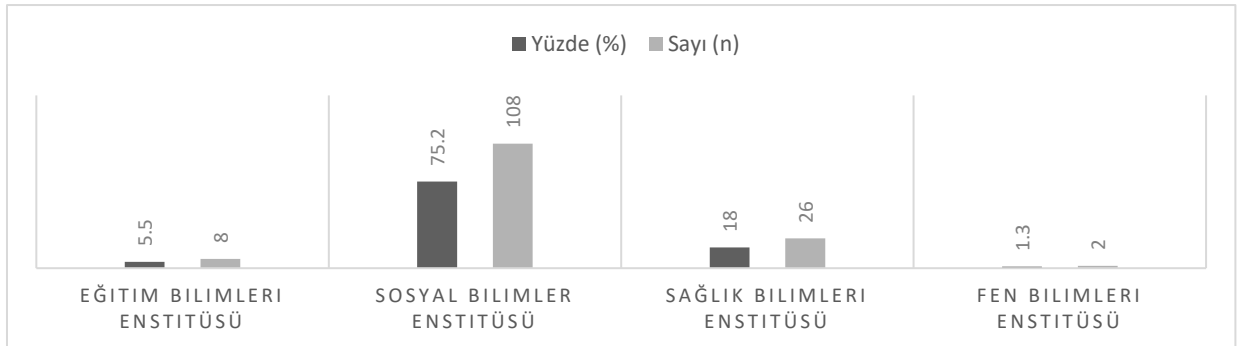
Araştırmada toplam 144 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalar toplam 4 farklı enstitü tarafından yapılmıştır. Bunlar; Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsüdür. Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak yapılmış araştırmaların sadece Eğitim Öğretim Anabilim Dalı'ndan yapıldığı görülmüştür. Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak yapılmış araştırmaların ait olduğu fakülteler; Hukuk, Psikoloji, İşletme, Çalışma Ekonomisi, Sosyoloji, Kamu Yönetimi, Tarih, Din, Antropoloji, Felsefe, Sosyal Hizmetler, Siyasal Bilimler, Ekonometri, Coğrafya ve Güzel Sanatlardır. Sağlık Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak yapılmış araştırmaların ait olduğu fakülteler; Spor Bilimleri, Psikiyatri, Adli Tıp, Hemşirelik, Nöroloji, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon ve Aile Hakimliği'dir. Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak yapılmış araştırmaların sadece Mühendislik Fakültelerine ait olduğu görülmüştür (Şekil 2.).

Şekil 2. Mahkûm ve hükümlüler ile yapılan çalışmaların enstitülere ve bölümlere göre dağılımı

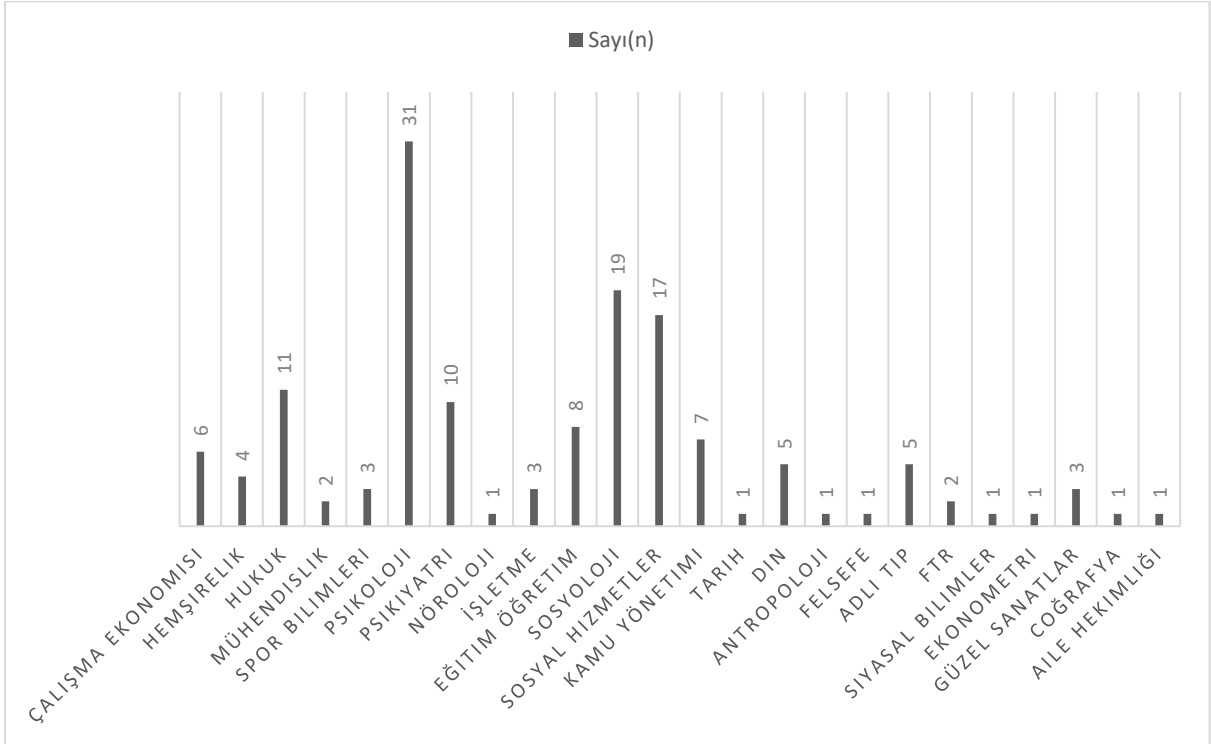
Enstitülere göre yayın dağılımı Grafik 1’de verilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların enstitülere göre yayın dağılımı incelendiğinde; en fazla araştırmanın %75,2 oranında Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne, %23,5 oranında Sağlık Bilimleri Enstitüsüne, %1,3 oranında Fen Bilimleri Enstitüsü’ne bağlı olarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir (Grafik 1.)

Grafik 1. Enstitülere göre yayın dağılımı

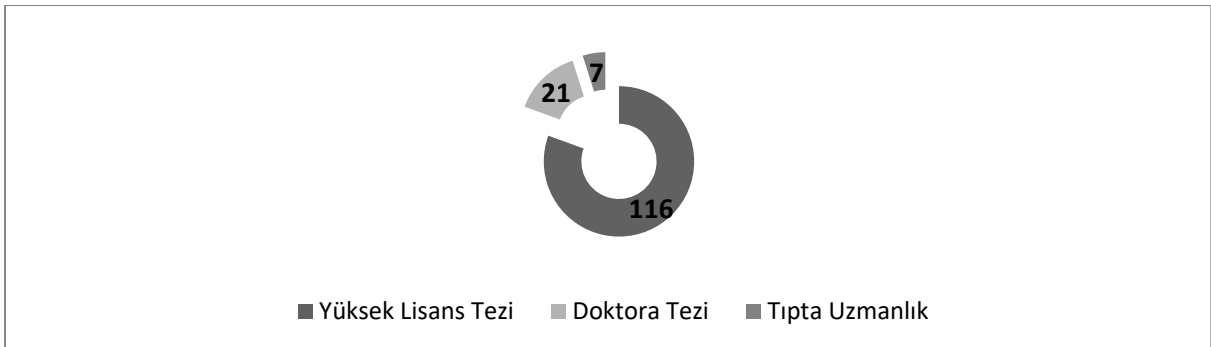
Yapılan çalışmaların 4 enstitüye bağlı bölümlere göre dağılımı grafik 2’de verilmiştir. Son 10 yılda toplamda 24 bölümde mahkûm ve hükümlülerle çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların en fazla Psikoloji bölümünde yapıldığı tespit edilmiştir (n:31). Psikoloji bölümünü takip eden diğer bölümler sırası ile sosyoloji (n:19), Sosyal Hizmetler (n:17), Hukuk (11) ve Psikiyatri (n:10)’dir. En az çalışma Aile Hekimliği, Coğrafya, Ekonometri, Siyasal Bilimler, Felsefe, Antropoloji, Tarih ve Nöroloji bölümlerinde yapılmıştır (n:1) (Grafik 2).

Grafik 2. Bölümlere göre yayın sayıları

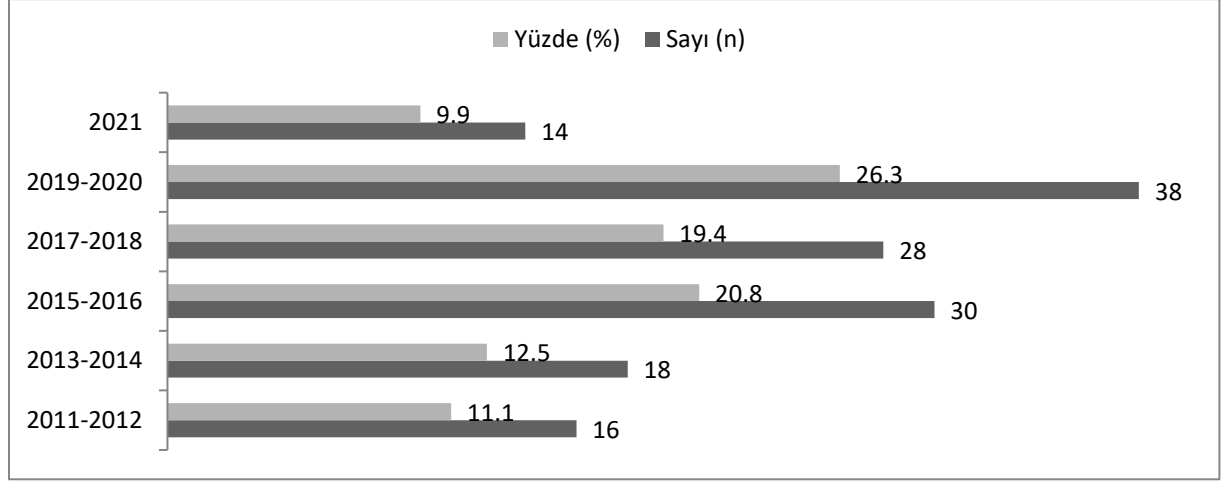
Yayınların türlerine göre dağılımı Grafik 3’te verilmiştir. Araştırmaların büyük bir çoğunluğu (n:116) yüksek lisans tezi, 21 tanesi doktora tezi, 7 tanesi tıpta uzmanlık tezidir (Grafik 3).

Grafik 3. Yayınların türlerine göre dağılımı (n)

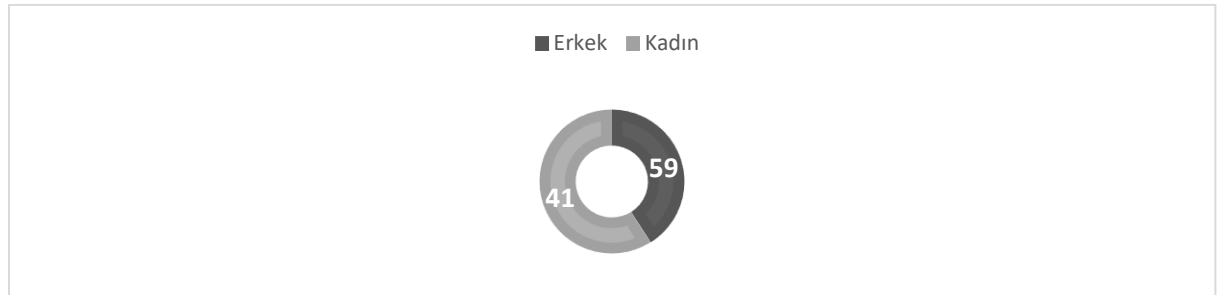
Son 10 yılda (2011-2021) yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı Grafik 4'te verilmiştir. Mahkûm ve hükümlülerle en fazla çalışma 2019-2020 yılları arasında yapılmıştır (%26,3). Son 10 yılda en az çalışma 2021 yılında yapılmış olup toplamda 14 tanedir (%9,9) (Grafik 4).

Grafik 4. Yıllara göre yayın dağılımı

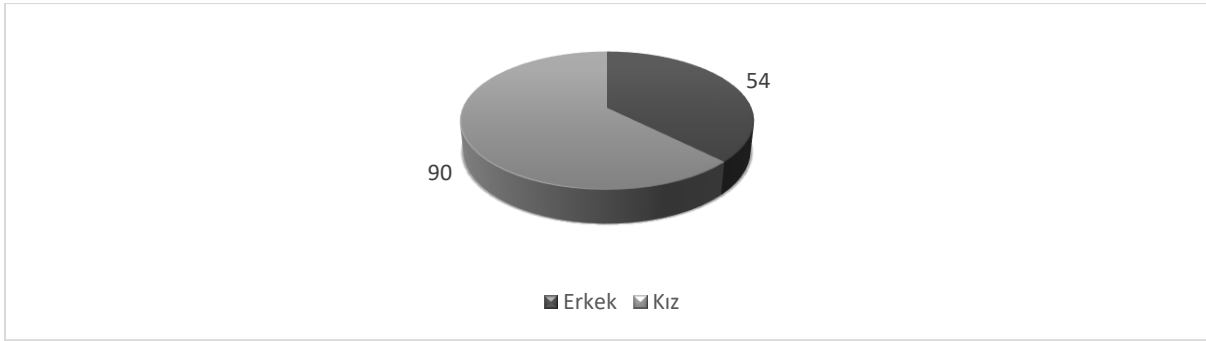

Tez danışmanlarının cinsiyetlerine göre dağılımı Grafik 5'te verilmiştir. Araştırmadaki tez danışmanlarının cinsiyetlerine göre dağılımın incelendiğinde; kadınların %59, erkeklerin %41 oranının mahkûm ve hükümlüler ile ilgili çalışma yaptığı saptanmıştır (Grafik 5).

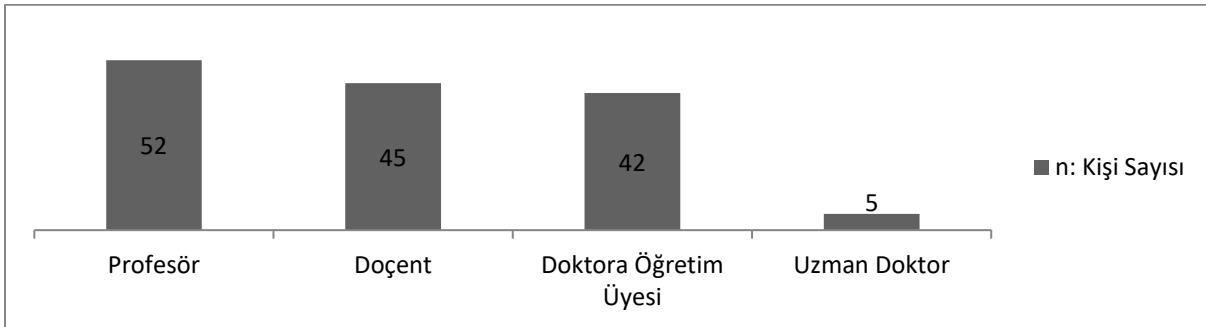
Grafik 5. Tez danışmanlarının cinsiyetlerine göre dağılımı (%)

Tez öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımları Grafik 6'da verilmiştir. Araştırmanın tez öğrencilerine göre dağılımında; kız öğrencilerin sayısı 90, erkek öğrencilerin sayısının 54 olduğu görülmüştür (Grafik 6).

Grafik 6. Tez öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımları

Tez danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı Grafik 7’de verilmiştir. Son 10 yılda yapılmış mahkûm ve hükümlü çalışmalarını yürüten tez danışmanların büyük çoğunluğunu profesörler oluşturmaktadır (n:52). Daha sonra sırasıyla doçent (n:45), doktora öğretim üyesi (n:42) ve uzman doktor (n:5) gelmektedir (Grafik 7).

Grafik 7. Tez danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı

3. Tartışma

Mahkûm, Hükümlü, Mahkûmiyet durumu insanın sosyal yaşantısı içerisinde farklı bilimler tarafından ele alınması gereken bir toplum sorunudur. Literatürde mahkûm, hükümlülük ve mahkûmiyet kavramları farklı disiplinlerce değişik açılardan ele alınmaktadır fakat mahkûm ve hükümlülük bir sosyal sorun olarak görüldüğü (Çepni & Özbesler, 2020) için sosyal bilimlerin çalışma alanında daha fazla yer alır durumdadır. Geçmişten günümüze kadar mahkûm ve hükümlüler farklı sorunlarla baş etmek zorunda kalmışlardır.

Osmanlı döneminden bu yana mahkûmlar medeni hal, etnik kimlik, din, okuryazarlık gibi bilgilerine göre değerlendirildiğinde olumsuz sosyal çevrelerden geldikleri görülmüştür. Özellikle de mahkûm kadınların kimliklerine ve geçmişlerine dair bilgilere bakıldığında genellikle fahişelik yaptıkları, negatif ayrımcılık içeren uygulamalara maruz kaldıkları, hamile

ve çocuklu kadınların hapishanelerdeki zorlu yaşam koşulları ile mücadele ettikleri görülmüştür (Sivri & Kırılı, 2017, s. 40). Bu gibi toplumsal nitelikli sorunlar sebebiyle sosyal bilimler mahkûm ve hükümlülerin sorunlarını daha fazla dile getirmiştir. Çalışma sonucunda elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda sosyal bilimler, diğer bilimlere göre mahkûm ve hükümlülükle ilgili çalışmalara daha sık yer yermektedir. Bu durum literatür bilgisini desteklemektedir. Açıkça göstermektedir ki sağlık, fen, eğitim bilimleri mahkûm ve hükümlüleri kendi perspektifinden değerlendirme noktasında daha sınırlı olduğu görülmüştür. Ayrıca sağlık yönüyle mahkûm ve hükümlülerin sorunları ve ihtiyaçları ele alındığında biyo-psiko-sosyal yönden sağlıklı toplumların oluşması daha muhtemeldir. Bir ülkenin uygarlık ve gelişmişlik göstergesi toplumun ihtiyacına hizmet veren okul, hastane, cezaevi gibi kurumların nitelik ve niceliği ile ölçülebilmektedir. Cezaevlerindeki sağlıklı çevrelerin oluşturulması uygarlık yolunda atılan en önemli adımlardan biridir. Bu çevrelerin oluşturulabilmesi için sağlık yönünden eksikliklerin belirlenerek o eksikliklerin giderilmesi için harekete geçilmesi gerekmektedir (Harputlu & Bayık, 2005, s.90). Cezaevlerindeki sağlık yönünden eksiklik veya yanlış uygulamaların belirlenebilmesi sağlık bilimlerinin mahkûm ve hükümlülere yönelik yaptıkları araştırmalara bağlıdır. Çalışmalar henüz yeterli düzeyde değildir. Bu çalışmaların istedik düzeyde olmamasının sebepleri arasında toplumsal ön yargılar, kurumsal izin prosedürlerinin zorluğu, cezaevi koşullarında çalışma yürütmenin yaratmış olduğu stres ve zorluklar gösterilebilir.

Mahkûm hükümlülerin ele alınışı zamanla değişiklik gösterse de son yıllarda bu konularda yapılmış çalışmalar artış göstermiştir. Konunun kapsamı ve önemi olumlu yönde gelişmiş ve ilerlemiştir (Amil vd., 2021, s. 50). Konulara yön veren kavramlardan biri kadın suçluluğu, kadına yönelik şiddet veya kadın cinayetleridir. Kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik her türlü şiddetin dünyada ve ülkemizde arttığı bilinmektedir. TÜİK (2020) verilerine göre erkeklerin boşanma sebepleri sorgulandığında büyük çoğunluğu (%40,2) eşlerinin ilgisiz davranmasını sebep gösterirken kadınların %36,4'ü dayak ve kötü muameleyi sebep olarak göstermektedir (TÜİK, 2020). Şiddet olaylarının en kötü sonucu olarak kadınlar hayattan koparılmakta ya da kadının kendisi suça yönelmektedir. Bu gibi durumlar düşünüldüğünde kadının halk sağlığı açısından oldukça önemli ve hassas bir grup olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Kadına yüklenen bazı sorumluluklar doğduğu andan itibaren belirlenmektedir. Anne olma eşi olma abla olma iyi evlat olma gibi çeşitli sorumluluklar daha küçük yaşlarından kadınlara öğretilmektedir. Bu öğretiler çok baskıcı olduğunda kadının hem fizyolojik hem de psikolojik sağlığı olumsuz etkilenebilmektedir. Kadın cezaevlerinin kadının bu hassas durumu göz önünde bulundurularak

yeniden düzenlenmesi ve çok faktörlü açıdan değerlendirilmesi elzemdir. Pandemi eve kapanmanın zorunlu oldu ve insanlar arası etkileşimin azaldığı bir dönem olmuştur. Bu kısıtlamalar kapalı ortamda kalan mahkûm ve hükümlülerin çalışmalara dahil edilmesini olumsuz yönde etkilemiş olabilir. Cezaevi koşulları toplu yaşamı zorunlu kılan bir ortamdır. Bu sebeple covid 19 cezaevinde yaşayan kişileri daha riskli bir duruma sokmuştur. Bu riskli koşullar mahkûm ve hükümlülerde pek çok psikolojik sorunu ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Tükenmişlik veya depresyon mahkûm veya hükümlüleri daha çok etkisi altına almıştır (Akdeniz vd., 2021, s. 300). Ruhsal destek sistemlerinin cezaevi koşullarına uyumlaştırılması hassas grup olan mahkûm ve hükümlüler için son derece önemlidir.

Mahkûmlara yönelik yapılmış çalışmaların tipleri genellikle tanımlayıcı veya kesitsel yapılmaktadır. Kanıt piramidi güvenilirliği ortaya koyan bir olgudur. Bu sebeple kanıt piramidin üst basamaklarındaki çalışma tiplerinin mahkûm ve hükümlülerde yapılması son derece önemlidir (Dembek vd., 2020, s. 370). Randomize kontrollü çalışmalar veya sistematik derlemeler ve meta analizler güvenilirlik açısından kanıt değeri daha yüksek olan çalışma tipleridir. Mahkûm ve hükümlülerin de kanıt değeri yüksek çalışmalarla sorunlarının tespiti gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sunucuna göre en fazla sosyal bilimler enstitüsünün bu konuda araştırma yaptığı belirlenmiştir. Bu konuda sağlık bilimleri enstitülerinin ve diğer enstitülerinin de çalışma yapmalarına ihtiyaç açıktır. En fazla araştırma 2017-2020 yılları arasında yapılmış olup, dörtte üçünden fazlasının yüksek lisans tezi olduğu görülmüştür. Cinsiyet açısından bakıldığında tez danışmanlarının ve araştırmacıların çoğunluğun kadın araştırmacı olduğu saptanmıştır. Kadınların bu hassas gruplar ile ilgili duyarlılıklarının daha fazla olduğunu bize düşündürmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda bu konuda yapılacak araştırmalara ihtiyaç oldukça fazladır. Farklı disiplinlerin mahkûm ve hükümlü sorunlarını ele alırken araştırma ve geliştirme basamaklarının hiçbirini atlamadan titizlikle yol almaları gerekmektedir. Kanıt piramidinde yüksek kanıt değerine sahip çalışmaların surların çözümünde daha etkili olacağı bilinmektedir. Bu adımlar gerçekleştirildiğinde hassas incinebilir grup olan mahkûmların topluma kazandırılması sağlanacak ve mutlu toplumlar daha kolay oluşturabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, G., Elveriş, İ., & Alpan, A. (2021). Salgın Fırsatıyla Ceza Politikası: İnfaz Kanunu Değişikliği. *Siyasi Arka Planı ve Olası Etkileri*, 2, 211-393.
- Amil, B., Balcıoğlu, Y. H. & Öncü, F. (2021). Cezaevi popülasyonunda dünya örnekleriyle ruh sağlığı uygulamaları ve yol haritası. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry*, 1(1), 46-76.
- Beirne, P., & Messerschmidt, J., (1995). *Criminology*. Harcourt Brace College Publishers.
- Çepni, Ş., & Özbeşler, C. (2020). Eşleri cezaevinde olan kadınlar ve sosyal hizmet: nitel bir araştırma prisoners' wives and social work: a qualitative research. *The Journal of International Social Research*, 13(75), 1307-9581.
- Dembek, K., Sivasubramaniam, & N., Chmielewski, D. A (2020). Systematic review of the bottom/base of the pyramid literature: cumulative evidence and future directions. *Journal of Business Ethics*, 165, 365–382.
- Demirbaşı, T., (2020). Kriminoloji, Ankara, <http://www.kriminoloji.com> (Erişim Tarihi: 04.05.2020)
- Dong, G. (2018). Understanding past human-environment interaction from an interdisciplinary perspective. *Science Bulletin* <https://doi.org/10.1016/j.scib.2018.07.013>
- Dönmezler, S., & Erman, S. (1997). Nazari ve tatbiki ceza hukuku genel kısım, c. 1, 12. baskı, Beta Yayınevi.
- Dudley, J.R. (2001). Confronting stigma within service systems. *Social Work*, 45, 449-455.
- Graham, J., & Bennett, T. (1995). Crime prevention strategies in europe and north america, Criminal Justice Press.
- Kepper, M., Myers, C., Denstel, K., Hunter R., Guan, W., & Broyles, S. (2019). The neighborhood social environment and physical activity: a systematic scoping. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 16(124), 1-14.
- Lund, R., Hyde, R., Kempson, D., & Clarke, P. (2002). Women's needs after release from prison to a rural community. *Journal of Correctional Health Care*, 9 (3), 271–288.
- Harputlu D., & Bayık A. (2005). Kadın mahkumlarda benlik saygısı ve kendi kendine meme muayenesi ilişkisi. (Yök Tez Merkezi, Yüksek Lisans). Ege Üniversitesi.

- Roberts, C., Kennedy, S., & Hammett T. M. (2004). Linkages between inprisonand community-based health services. *Journal of Correctional Health Care*, 10 (3), 333-368.
- Seyhan K., Eryılmaz M. B. (2004). Gelişmiş ülkeler ve türkiye uygulamasında suç önleme stratejileri. *Liberal Düşünce*, 5-34.
- Sivri G., (2017). Geç osmanlıda kadın hapishaneleri ve kadın mahkumlar (1840-1920): görünmezlikten harcanmışlığa. (Yök Tez Merkezi, Yüksek Lisans). Boğaziçi Üniversitesi.
- TÜİK, (2020). Toplumsal cinsiyet istatistikleri.
- Wormith, J.S., Althouse R., Simpson M., Reitzel L.R., Fagan T.J., & Morgan R.D. (2007). The rehabilitation and reintegration of offenders: the current landscape and some future directions for correctional psychology. *Criminal Justice and Behavior*, 34 (7), 879-892.